

3. Коваленко, В.Є., (2014). Актуальні питання корекційної освіти, Корекція емоційного розвитку розумово відсталих молодших школярів в експериментальних умовах освітнього середовища. Відновлено з https://studopedia.com.ua/1_53874_proyav-emotsiy-i-pochuttiv.htm

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

УДК 159.928:37

*Кузьминська Діна Миколаївна,
студентка спеціальності 053 «Психологія»
другого (магістерського) рівня
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти,
викладач педагогічних дисциплін,
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

Актуальність дослідження. Проблема формування творчої особистості набуває сьогодні надзвичайної актуальності. Суспільству необхідні ініціативні громадяни, здатні активно, творчо вирішувати різні завдання. Освіта – віддзеркалення суспільного запиту, це процес і результат розвитку здібностей кожної особистості, зокрема творчих. Нова українська школа потребує вмотивованого учителя, який має свободу творчості й розвивається професійно (Бібік, Н. М., 2017). Для того, щоб виявити творчі здібності кожної дитини та створити психологічні умови для її розвитку, вчитель сам повинен бути творчим, креативним.

Реалізація творчих здібностей учня робить багатшим і змістовним його життя. Становлення його творчої індивідуальності є важливою умовою подальшого повноцінного розвитку особистості. Людина, яка має постійний і усвідомлений інтерес до творчості, вміє реалізувати свої творчі можливості, більш успішно адаптується до життя, що змінюється, легше створює свій індивідуальний стиль діяльності, більш здатна до самовдосконалення,

самовиховання. Творчий процес тренує і розвиває пам'ять, мислення, активність, спостережливість, цілеспрямованість, логіку, інтуїцію особистості.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Аналіз робіт Л. С. Виготського (Выготский, Л. С., 1986), Д. Б. Богоявленської (Богоявленская, Д. Б., 1981) та ін., спрямованих на дослідження проблем творчості, дає змогу визначити творчість як вид людської діяльності, що виходить за межі вже наявних знань і досвіду, що відрізняється новизною, оригінальністю, прогресивністю, створенням нового.

Виклад основного матеріалу дослідження. О. Г. Спіркін сформулював таке визначення: «Творчість – це мисленнєва і практична діяльність, результатом якої є створення оригінальних, неповторних цінностей, встановлення нових фактів, властивостей, закономірностей, а також методів дослідження і перетворення матеріального світу або духовної культури ...» (Спіркін, А. Г., 1979).

Наведені висловлювання підтверджують думку про те, що немає і не може бути однозначного тлумачення творчості. В даний час для позначення творчої поведінки людини, її здатності до творення нового вживається термін «креативність» (creativity), дослівно означає творчість. Його ввів Дж. Гілфорд. Креативність може характеризувати поведінку особистості в цілому і результат такої поведінки, проявлятися в мисленні, в різних видах діяльності, в окремих здібностях. Він виділив два види мислення: конвергентне – логічне, односпрямоване і дивергентне – альтернативне, яке відступає від логіки. Причому, Дж. Гілфорд вважав, що наявність дивергентного мислення є основою креативності як загальної творчої здібності (Гілфорд, Дж., 2000).

Американський психолог П. Торренс, розглянувши близько півсотні формулювань, зупинився на визначенні креативності «як природного процесу, який породжується великою потребою людини в знятті напруги, що виникає в ситуації невизначеності або незавершеності» (Торренс, Э. П., 1998). Креативність пов'язують з творчими можливостями і здібностями людини.

Психолог Еріх Фромм розглядає поняття «творчі здібності» як «здатність дивувати і пізнавати, вміння знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, конкретність при відкритті нового і здатність до глибокого усвідомлення свого досвіду» (Фромм, Э., 2011).

Узагальнивши різні підходи до розуміння творчості, нами визначені основні показники творчих здібностей, на які вказує також і Е. Фромм (Фромм, Э., 2011): швидкість і гнучкість думки, оригінальність, допитливість, точність і сміливість.

Так, швидкість думки – це кількість ідей, що виникають в одиницю часу;

- гнучкість думки – це здатність швидко і без внутрішніх зусиль перемикається з однієї ідеї на іншу;

- оригінальність – характеризується здатністю до генерації ідей, які відрізняються від загальноприйнятих;

- допитливість – це здатність дивуватися, цікавитися і бути відкритим до всього нового;

- поняття точність виявляється у спроможності особистості удосконалювати або надавати закінчений вигляд своєму творчому продукту;

- сміливість – це здатність приймати рішення в ситуаціях невизначеності, не лякатися власних поглядів, висновків, можливих невдач.

Один з творців системи вимірювання творчих здібностей – П. Торренс – вважав, що спадковий потенціал не є найважливішим показником майбутньої творчої продуктивності. Якою мірою творчі імпульси дитини перетворюються в творчий характер, залежить більше від впливу батьків та інших дорослих. Творчість неможлива без духовного життя особистості, без розуму, почуття волі, інтуїції, і т. п. Творчість не буде такою без пізнання і поза спілкуванням (Торренс, Э. П., 1998).

Предметом нашого дослідження є розвиток творчих здібностей студентів – майбутніх педагогів. У процесі формування таких здібностей студентів ми виділяємо кілька етапів:

- етап формування здібностей, що сприяють аналізувати звичайну репродуктивну діяльність;
- етап формування здібностей, що дають можливість зрозуміти процес вирішення проблемних завдань;
- етап якісного перетворення цих здібностей, переходу в новий стан, для якого характерно здійснення власне творчої діяльності.

Кожен етап формування творчих здібностей представляється як міні процес, педагогічне розуміння якого пов'язане з прийняттям рішень.

Розглянемо більш докладно рівні формування творчих здібностей студентів під час творчо-педагогічної діяльності.

1. *Наслідувальний рівень* передбачає виконання завдань і вправ після попереднього пояснення і розбору їх викладачем. На цьому етапі широко використовуються зразки, моделі, роздатковий матеріал, інструкційно-технологічні карти та ін. Характер діяльності відтворює, є наслідувальний, тренувальний, рівень самостійності низький, в основному переважає праця виконавця; йде процес накопичення знань, формування на їх основі умінь і, головне, формування мотивації.

2. *Самостійний репродуктивний рівень* характеризується умінням відтворювати інформацію по пам'яті, самостійним виконанням робіт за інструкційно-технологічними картами, зразками з опорою на відомий алгоритм. Характер діяльності репродуктивний, рівень самостійності середній, але достатній для виконання робіт з використанням творчих елементів.

3. *Евристичний рівень* вказує на самостійне виконання завдань в незнайомій ситуації «на перенесення» і «перегрупування» знань і умінь, на вміння працювати за власними планами при розвиненому самоконтролі. Рівень самостійності високий при добре розвиненій уяві, діяльність продуктивна, з перевагою елементів творчого характеру.

4. *Креативний або творчий рівень* свідчить про продуктивний, творчий характер діяльності, про самостійну постановку нових цілей і вирішення проблем (Торренс, Э. П., 1998).

Кен Робінсон, автор книг «Школа майбутнього», «Освіта проти таланту. Сила творчості» – всесвітньо відомий інноватор у сфері освіти визначає основні три завдання для творчого викладання:

Заохочення – першочергове завдання того, хто навчає задля творчості в будь-якій галузі, – заохотити людей повірити у власний творчий потенціал насмілитися спробувати.

Визначення. Щоб визначити творчі здібності людини, треба допомогти їй знайти свою стихію.

Розвиток. Навчаючи задля творчості вчителі мають на меті:

- заохочувати учнів до експериментів і досліджень та спонукати не боятися помилок;
- спонукати до нових ідей, які не будуть негайно розкритиковані;
- заохочувати до вираження особистих почуттів;
- сприяти розумінню етапів творчої праці;
- поглиблювати розуміння ролей, що їх виконують інтуїція та естетичні судження;
- підтримувати критичне оцінювання ідей (Робінсон, К., 2017).

Висновки. Таким чином, реформування освіти, пріоритетом якої є особистісна орієнтація, дитиноцентризм, творчий підхід до викладання – це потреба, яка відображає реалії сьогодення. Від ефективної організації фахової підготовки майбутнього вчителя залежить його здатність виявляти творчі здібності підрастаючого покоління, а також створювати необхідні психологічні умови для їх розвитку.

Перспективами подальших досліджень є створення дієвої моделі формування творчих здібностей майбутнього вчителя в системі професійної освіти та її експериментальна апробація.

Список використаної літератури:

1. Бібік, Н. М. (2017). *Нова українська школа: poradnik dla vchytelja.* Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 206 с.

2. Выготский Л. С. (1986). *Психология искусства*. Москва: Искусство, 573 с.
3. Богоявленская, Д. Б. (1981). *Пути к творчеству*. Москва: Знание, 96 с.
4. Спиркин, А. Г. (1979). *О творческой силе человеческого разума*. Послесловие: Наука и творчество. Москва: Прогресс, 143 с.
5. Гилфорд, Дж. (2000). *Три стороны интеллекта: Психология мышления*. Москва: Прогресс, 14 с.
6. Торренс, Э. П. (1998). *Теоретические основы психологической диагностики креативности*. Москва, 120 с.
7. Фромм, Э. (2011). *Иметь или быть?* Москва: АСТ, 314 с.
8. Робінсон, К. (2017). *Освіта проти таланту. Сила творчості*. Львів: Літопис, 256 с.

ІСТОРИКО-ЗАКОНОДАВЧІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ

УДК:316.64:343.35] (091) (094)

*Ломова Інга Олександрівна,
аспірантка кафедри психології та соціальної роботи
ВДПУ ім. М.Коцюбинського*

Актуальність дослідження. Питання корупції є одним з найболючіших та найважливіших для кожного українця. За час незалежності України прийнято вже три закони щодо боротьби к корупцією. Але, незважаючи, на всі заходи, що вживаються, за даними міжнародних організацій, рівень корупції в Україні значно перевищує розумні рамки. Причиною цього є низький рівень сформованості антикорупційної свідомості громадян.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми Аналізуючи публікації з питань законодавчого формування антикорупційної свідомості сучасних науковців можна констатувати, що цим питанням частково приділяли увагу, зокрема: В. Б. Авер'янов, В. Д. Бакуменко, В. В. Баштанник,